

Anton van Hooff

Misdaad als historisch vermaak

Naar aanleiding van Steven Saylor, Moord op de Via Appia (De Boekerij, Amsterdam 1997, 412 blz., prijs f 34,90, ISBN: 90 225 2238 5).

Van Steven Saylor zijn eerder verschenen: Romeins bloed, Dood van een slavendrijver, Catalina's wapen en De venusworp. Behalve het zojuist verschenen boek Moord op de Via Appia zijn alleen De venusworp en Romeins bloed nog verkrijgbaar. Het laatste als herdruk in de serie Parelpockets, prijs f 12,50.

Word je van fictie slecht? De recente acties tegen geweld en seks op de televisie gaan er inderdaad vanuit dat schokkende beelden de grenzen tussen werkelijkheid en verbeelding zodanig vervagen dat ontvankelijke lieden het morele spoor bijster raken.

Tegenstanders van censuur geloven echter dat het voeden van erotische en criminele fantasieën de geestelijke gezondheid juist ten goede komt. Excessen die slechts in de geest worden beleefd, zouden de wereld behoeden voor veel ontsporing.

Die bezorgdheid geldt tegenwoordig alleen de televisiefilm. Ooit waren het de romans waaraan een ondermijnende werking werd toegeschreven. Waar is de tijd gebleven dat *Bob en Daphne* of *Lady Chatterley's Lover* als pornografie werd verboden? Als iemand de moeite neemt om te lezen over slechtheid, geldt hij tegenwoordig als volstrekt ongevaarlijk. Als hij dan nog zijn gerief in een ver verleden zoekt, zal hij helemaal geen vlieg kwaad doen.

De nadagen van de Republiek

De Kleio-lezer die in de komende zomer op een zonnig strand wordt gezien met een boek van Steven Taylor, hoeft zich werkelijk nergens voor te schamen. Van deze Amerikaanse auteur is nu de vijfde roman in vertaling ter beschikking.

Hoofdfiguur in de serie is Gordianus de 'Vinder'. Het woord detective zou een anachronisme zijn en Steven Taylor streeft naar de schijn van authenticiteit. Zijn Gordianus raakt verwikkeld in de drama's die de Romeinse Republiek in de eerste eeuw vóór Christus meemaakt: Sulla, Spartacus, Crassus en

Caesar spelen allemaal de rollen die ze volgens de geschiedenis hadden. Via de verhalen loopt Taylor op een heel eigen wijze de gebeurtenisrijke laatste periode van de Romeinse Republiek door.

Het is aan de romanschrijver geoorloofd met zijn fantasie de gaten in de gegevens te vullen en de gebeurtenissen in een verband te brengen. Met de verdietste *A Murder on the Appian Way* zijn we in Taylors Romeinse geschiedenis in 52 aangeland.

De feitenfanaat roept bij dat jaartal uit: "Na de nederlaag en dood van Crassus bij Carrhae in 53 loopt de spanning tussen de twee overgebleven leden van het driemanschap, Pompeius en Caesar, op. Terwijl Caesar in Gallië laweren oogst, probeert Pompeius in Rome de toestand in de hand te houden. De bendes van Clodius en Milo beheersen de straat. Het komt tot een gevaarlijke crisis als op 18 januari 52 Milo en Clodius, elk omringd door een schare gewapenden, elkaar tegenkomen op de Via Appia. In de schermutselingen vindt Clodius de dood. In de verwarde situatie schept Pompeius orde in de ongehoorde functie van consul zonder collega. Milo wordt voor moord aangeklaagd, maar wordt zonder succes door Cicero verdedigd."

De later gepubliceerde redevoering, de *Oratio pro Milone* was ten opzichte van de feitelijke toespraak zeer gepolijst. Toen Cicero voldaan aan Milo een exemplaar deed toekomen, merkte deze bitter op dat het maar goed was dat Cicero indertijd niet in zijn spel had kunnen komen. Anders zat hij, Milo, zich nu niet te goed te doen aan de exquise vis van Marseille.

Feit en fictie

Tussen de scheringdraden van deze feiten weeft Taylor zijn verhaal. Gordianus wordt door allerlei betrokkenen ingeschakeld om de waarheid boven tafel te krijgen: is Clodius vermoord? Zo ja, gebeurde dat dan op aanstichten van Milo? Of profiteerde hij slechts van een onverwachte gelegenheid? Op deze vragen, waarbij klassiek-historici met een mond vol tanden staan, vindt de Vinder Gordianus de antwoorden. De almachtige romanschrijver kan wat de geschiedkundige niet vermag, werkelijk een oplossing aanbieden.

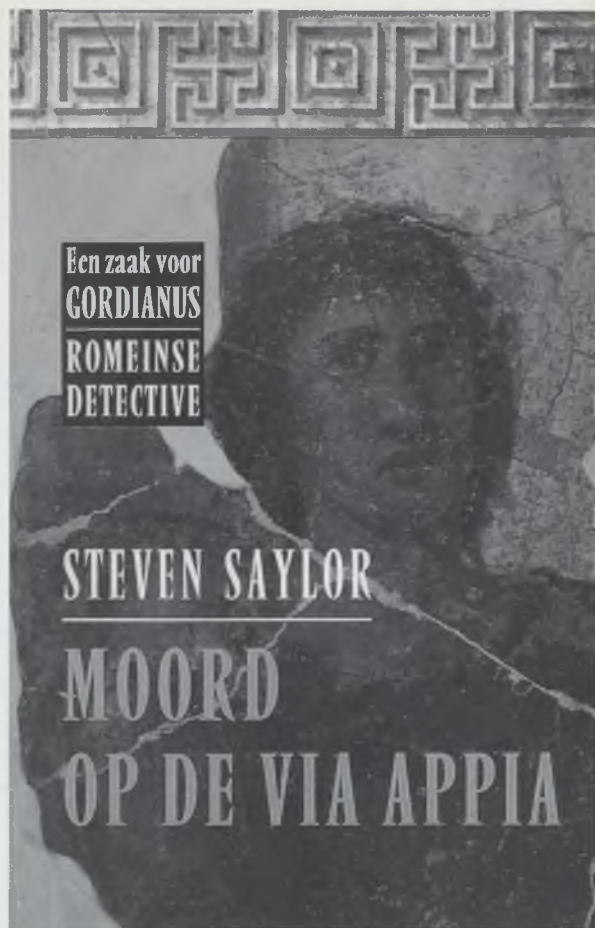
Natuurlijk komt de ontknoping er niet dan na vele verwikkelingen. We huiveren bij de woeste volksvergaderingen en de plunderingen in Rome. De hoofdfiguren worden overvallen en ontvoerd. Maar belangrijker dan de avonturen zijn de persoonlijkheden, van wie de meesten uit de bronnen bekend zijn.

We raken met Gordianus in de ban van de betoverende Clodia, de Lesbia van Catullus' gedichten. We bezoeken de

ijdele Cicero, de onpeilbare Pompeius en de geniale Caesar. Ook de geschiedschrijver Sallustius en Marcus Antonius, de latere rivaal van Octavianus Augustus, duiken op.

Om de karakters uit de verf te laten komen laat Taylor hen erg veel praten. Hij doet dat op een natuurlijke manier, zodat men zich niet beleerd voelt. Om een vergelijking met een misdaadserie op de televisie te maken: de psychologische kwaliteit van Taylors boeken maakt de Gordianus-reeks tot de antieke Derrick.

De lezer die de politieke situatie van de late Republiek niet meer zo paraat heeft, wordt goed bediend door de historische schets die Gordianus aan zijn dochter Diana geeft. Ik heb genoten van de behendigheid waarmee Taylor historische gegevens in het verhaal invlecht. Soms voelde ik de neiging de gegevens te controleren, maar vond dat Taylor de waarheid nergens geweld aandoet. Slechts in de inkleuring leeft hij zich als romanschrijver uit. Wie een Taylor meeneemt als vakantielectuur kan het bevredigen-

33

de gevoel hebben dat hij zijn geschiedeniskennis op verantwoorde en aangename wijze ophaalt.

Tenslotte

Het is toe te juichen dat Taylor door vertalingen voor een breed publiek toegankelijk wordt. Een Nederlandse tekst leest natuurlijk altijd lekkerder weg, wat zeker het vakantiegenot ten goede komt. Wel fronste deze schoolmeester een enkele maal de wenkbrauwen. Ik hoop maar dat allerlei afbreekfoutjes en spellingsmissers in de uiteindelijke versie zijn gecorrigeerd - de uitgever stelde voor deze bespreking de eerste drukproef ter beschikking. Maar er zijn dingen die waarschijnlijk niet meer goed zullen zijn gekomen zoals 'volksverzameling' voor 'volksvergadering'. Een typische tentamenfout is de vertaling 'Romeinse grondwet' voor 'Roman constitution', wat natuurlijk moet worden weergegeven met 'Romeins (staats)bestel'; de grondwet is historisch een heel recent verschijnsel.

Nu ja, zulke onvolkomenheden zorgen ervoor dat je ook in de zon geschiedenisleraar blijft. Juist zoals de andere delen van de serie is *Moord op de Via Appia* alleszins de moeite waard: wat is er mooier dan lekker lezen en toch aan geschiedenis doen?

BOEK VAN DE MAAND